

Н. М. Оніщенко
 асоціацію юри-
 в України.
 столу вирішили
 спількуван-
 ов, оскільки це
 шальні проблеми
 тки; проводити
 ем представни-
 обляти подальші
 чення доступу
 сприяти удоско-
 леної правової

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

Координаційний
 центр з надання
 правової допомоги

Міністерство юстиції роз'яснює застосування деяких положень законодавства щодо організації надання правової допомоги

Закінчення.

Початок у № 10 «БМЮ»

6. Яка довідка про доходи необхідна для здійснення розрахунку середньомісячного сукупного доходу сім'ї особи, котра звертається за безоплатною вторинною правовою допомогою? Чи приймається місцевими центрами відповідна довідка про доходи, видана органами державної фіскальної служби?

Методичними рекомендаціями передбачено, що у разі відсутності в особи, яка звернулася до місцевого центру за безоплатною вторинною правовою допомогою, довідки про отримання (неотримання) соціальної допомоги як малозабезпеченої особи, такою особою подається, зокрема, довідка про доходи кожного члена сім'ї за останні 6 місяців, що видається, як правило, роботодавцем за основним місцем роботи.

Якщо така особа подає довідку про доходи, отриману від органів державної фіскальної служби за останній квартал, уповноважена службова особа місцевого центру для здійснення обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї особи, яка звернулася за наданням безоплатної вторинної правової допомоги, використовує формули, визначені Методичними рекомендаціями. При цьому середньомісячний сукупний дохід сім'ї особи, яка звернулася про надання безоплатної вторинної правової допомоги, розраховується шляхом ділення суми сукупного доходу сім'ї, вказаного у відповідних підтвердних документах, на 3 місяці.

Законом передбачається:

- разом із зверненням про надання безоплатної вторинної правової допомоги особа або законний представник особи повинні подати документи, що підтверджують належність особи або осіб, стосовно яких зверта-

ється законний представник, до однієї з вразливих категорій осіб, передбачених частиною першою статті 14 Закону (частина четверта статті 18 Закону);

- у разі звернення особи про надання одного з видів безоплатної вторинної правової допомоги місцевий центр зобов'язаний протягом десяти днів з дня надходження звернення прийняти рішення щодо надання безоплатної вторинної правової допомоги (частина перша статті 19 Закону).

При цьому у талоні про прийняття звернення про надання безоплатної вторинної правової допомоги передбачається, що протягом десяти днів з дня отримання місцевим центром всіх необхідних документів, що підтверджують право на отримання правової допомоги, зазначеним центром буде прийнято рішення про надання або відмову у наданні правової допомоги.

7. Якою датою повинно оформлюватися звернення клієнта про надання правової допомоги? Коли починається відлік десятиденного строку? Чи оформлюється звернення, якщо клієнт не є суб'єктом права на безоплатну вторинну правову допомогу? Чи видається наказ про надання або відмову у наданні безоплатної вторинної правової допомоги на кожне звернення клієнта?

Після прийняття та сканування працівником місцевого центру звернення і документів особи, яка бажає отримати безоплатну вторинну правову допомогу, такій особі видається талон про прийняття звернення про надання безоплатної вторинної правової допомоги, у якому, зокрема, зазначаються перелік отриманих документів, а також (у разі подання неповного комплексу документів) перелік документів, які необхідно подати додатково. Підписаний

такою особою талон сканується, після чого повертається клієнту.

Під час видавання талона про надання безоплатної вторинної правової допомоги особі роз'яснюється, що рішення про надання/відмову в наданні безоплатної вторинної правової допомоги приймається місцевим центром протягом 10 днів з дня отримання звернення про надання безоплатної вторинної правової допомоги та всіх необхідних підтвердних документів. Форми талона та наказів про надання/відмову в наданні безоплатної вторинної правової допомоги наведені у додатках 5-7 до Методичних рекомендацій.

Рекомендується повідомляти клієнта про прийняте рішення вже після призначення адвоката та видання йому доручення для надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Враховуючи викладене, звертаємо увагу на таке:

- відлік десятиденного строку, під час якого місцевим центром приймається рішення про надання/відмову в наданні безоплатної вторинної правової допомоги, починається після отримання працівником місцевого центру звернення про надання безоплатної вторинної правової допомоги та всіх необхідних підтвердних документів, примірний перелік яких визначено у Методичних рекомендаціях для кожної з категорій осіб;
- звернення про надання безоплатної вторинної правової допомоги подається особою разом із документами, що підтверджують належність особи до однієї з вразливих категорій осіб, передбачених Законом, про що працівником центру вносяться відомості до блоку II РКК (проставляється дата, присвоюється номер). У разі необхідності працівник місцевого центру допомагає особі, яка звернулася за без-

оплатною вторинною правовою допомогою, у складенні звернення;

- належність особи до однієї з вразливих категорій осіб, визначених пунктами 1, 2, 8-12 частини першої статті 14 Закону, перевіряється місцевим центром після прийняття звернення про надання безоплатної вторинної правової допомоги та всіх необхідних документів, що підтверджують належність особи до однієї з вразливих категорій осіб;
- якщо клієнт подав до місцевого центру неповний пакет документів, отримав талон про прийняття звернення про надання безоплатної вторинної правової допомоги, де зазначається перелік документів, які необхідно подати додатково, і більше до місцевого центру не повернувся, – це не є підставою для прийняття рішення про відмову в наданні безоплатної вторинної правової допомоги, оскільки перевірка належності особи до суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу, власне, не проводилась. Крім того, вичерпний перелік підстав для відмови в наданні безоплатної вторинної правової допомоги наведено в статті 20 Закону. У такому разі реєстраційна картка клієнта зберігається місцевим центром.

8. Чи є підставою для прийняття рішення про відмову в наданні безоплатної вторинної правової допомоги (оформлення відповідного наказу місцевого центру) усна розмова з клієнтом, під час якої з'ясовується, що така особа не є суб'єктом права на безоплатну вторинну правову допомогу?

Рішення про відмову в наданні безоплатної вторинної правової допомоги приймається місцевим центром лише за результатами перевірки документів, що підтверджують належність осіб

до однієї з вразливих категорій осіб, визначених пунктами 1, 2, 8-12 частини першої статті 14 Закону. У разі якщо встановлено, що особа, яка звернулася за безоплатною вторинною правовою допомогою, не відповідає критеріям, визначеним пунктом 5 Методичних рекомендацій, тобто не є суб'єктом права на безоплатну вторинну правову допомогу, працівник відділу попередньої роботи з клієнтами готує проект наказу місцевого центру про відмову в наданні безоплатної вторинної правової допомоги, де зазначаються підстави відмови та роз'яснюється порядок оскарження рішення про відмову в наданні безоплатної вторинної правової допомоги.

Крім того, вичерпний перелік підстав для відмови в наданні безоплатної вторинної правової допомоги наведено в статті 20 Закону.

Прийняття рішення про відмову в наданні безоплатної вторинної правової допомогитавиданнявідповідногонаказу місцевого центру за результатами усної розмови з клієнтом не допускаються.

У разі якщо з'ясовується, що особа не належить до однієї з вразливих категорій осіб, визначених пунктами 1, 2, 8-12 частини першої статті 14 Закону, до подання звернення, і особа згодна з відповідним роз'ясненням працівника місцевого центру, – у пункті 3 блоку II РКК зазначається: «надано роз'яснення, консультацію працівником центру» або (у разі потреби) така особа може бути спрямована до установи з надання безоплатної первинної правової допомоги.

9. Як визначати належність особи до сім'ї, якщо, наприклад, особи зареєстровані за місцем проживання разом, але не перебувають у родинному зв'язку або не проживають разом, або фактично проживають разом,

але не зареєстровані за місцем проживання разом? Як розраховується середньомісячний сукупний дохід сім'ї особи, яка звернулася за безоплатною вторинною правовою допомогою, якщо в довідці про склад сім'ї зазначені особи, які до неї не належать?

Відповідно до Закону право на безоплатну вторинну правову допомогу мають, зокрема, особи, які перебувають під юрисдикцією України, якщо середньомісячний сукупний дохід їхньої сім'ї нижчий суми прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого відповідно до Закону України «Про прожитковий мінімум» для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення.

Основною вимогою Закону є розрахунок середньомісячного сукупного доходу сім'ї особи, яка звертається за безоплатною вторинною правовою допомогою, а тому без довідки про склад сім'ї здійснити зазначений розрахунок, на жаль, неможливо.

Отже, з метою дотримання вимог Закону в частині розрахунку середньомісячного сукупного доходу сім'ї особи, яка звертається за безоплатною вторинною правовою допомогою, така особа подає довідку про склад сім'ї та довідку про доходи кожного члена сім'ї, інші документи, передбачені в підпункті 1 пункту 5 Методичних рекомендацій.

Відповідно до статті 3 Сімейного кодексу України сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. подружжя вважається сім'єю і тоді, коли дружина та чоловік у зв'язку з навчанням, роботою, лікуванням, необхідністю догляду за батьками, дітьми та з інших поважних причин не проживають спільно. Дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли спільно з ними не проживає. Крім того,

права члена сім'ї має одинока особа. Сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства.

У разі якщо довідка про склад сім'ї, де, як правило, зазначаються лише зареєстровані у житловому приміщенні/будинку особи, не відповідає фактичним обставинам справи, особою, яка звертається за безоплатною вторинною правовою допомогою може бути поданий, наприклад, акт про обстеження матеріально-побутових умов сім'ї, форма якого затверджена наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 28 квітня 2004 року № 95. У зазначеному акті, зокрема, зазначаються відомості про сім'ю, кількість членів сім'ї, що мешкають разом.

Також доводимо до відома, що з метою врегулювання зазначеного питання Міністерством юстиції України готуються відповідні зміни до Закону.

10. Чи має право на правову допомогу інвалід, який отримує пенсію та одночасно працює? Чи потрібно вимагати від інваліда, що звертається за правовою допомогою, довідку, яка підтверджує, що він отримує саме пенсію по інвалідності, а не якусь іншу?

Відповідно до Закону інваліди, які отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, у розмірі менше двох прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб, мають право на всі види правових послуг, передбачених частиною другою статті 13 Закону.

У разі звернення до місцевого центру інвалідів, які отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, у розмірі менше двох прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб (відповідно до статті 7 Закону України

має одинока особа.
на підставі шлюбу,
ення, усиновлення,
підставах, не заборо-
их, що не суперечать
спільства.

про склад сім'ї,
чаються лише за-
вому приміщенні/
відповідає фактич-
рази, особою, яка
оплатною вторин-
ногою може бути
акт про обсте-
обутових умов
верджена наказом
соціальної по-
квітня 2004 року
акті, зокрема,
кі про сім'ю, кіль-
кають разом.

відома, що з ме-
ченого питання
України готу-
до Закону.

правову допо-
отримує пенсію
? Чи потрібно
що звертаєть-
ногою, довідку,
отримує саме
сті, а не якусь

инваліди,
або допомогу,
пенсії, у роз-
ових мінімумів
мають право
передбаче-
статті 13 Закону.

місцевого центру
пенсію або до-
ється замість
двох прожитко-
ездатних осіб
Закону України

«Про Державний бюджет України на 2015 рік» у 2015 році прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність: з 1 січня 2015 року – 949 гривень, з 1 грудня – 1074 гривні), працівником відділу попередньої роботи з клієнтами місцевого центру перевіряються документи, передбачені підпунктом 2 пункту 5 Методичних рекомендацій. У разі якщо розмір пенсії або соціальної допомоги, що призначається замість пенсії, є меншим двох прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб, такі особи мають право на всі види правових послуг, передбачених Законом, при цьому Закон не передбачає отримання інвалідом саме пенсії по інвалідності.

Отримання такою особою будь-якого іншого доходу не може бути підставою для відмови в наданні безоплатної вторинної правової допомоги.

11. Відповідно до пункту 9 частини першої статті 14 Закону ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», особи, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, особи, які належать до числа жертв нацистських переслідувань, мають право на всі види правових послуг, що передбачені частиною другою статті 13 Закону, стосовно питань, пов'язаних з їх соціальним захистом. Що це за питання соціального захисту? Де вони передбачені?

Законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» та «Про жертви нацистських переслідувань» встановлені пільги для осіб, на яких поширюється дія зазначених

законів та гарантії їх соціального захисту, зокрема, медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів, першочергове забезпечення житловою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт житлових будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом, безплатний проїзд один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом незалежно від наявності залізничного сполучення або проїзд один раз на рік (туди і назад) вказаними видами транспорту з 50-відсотковою знижкою. Учасникам бойових дій на території інших держав надається право на позаконкурсний вступ до вищих навчальних закладів та переважне право на вступ до професійно-технічних навчальних закладів і на курси для одержання відповідних професій, безоплатне одержання ліків за рецептами лікарів, інші пільги.

Правова допомога такої категорії осіб надається у разі порушення права на пільги та гарантії соціального захисту, передбачені зазначеними законами.

За матеріалами
Координаційного центру
з надання правової допомоги